

Camiñemos á luz do Señor (Is 2, 5)

Orientacións para un camiño de renovación pastoral

Advento 2023

A todos os fieis da Igrexa que peregrina en Santiago de Compostela

Co Advento chega o tempo da espera e a esperanza, das procuras e os silencios. O tempo de mirar ao redor e descubrir que Deus segue vindo por camiños insospeitados ás nosas vidas. Nun período de turbulencia para Israel e Xudá, no século VIII a.C., o profeta Isaías anuncia a esperanza da paz definitiva, a nova humanidade querida por Deus. Hoxe, de novo, as súas palabras convidannos a emprender un camiño que, afastado das escusas de Nicodemo (cf. Xn 3,4) e do desánimo dos discípulos de Emaús (cf. Lc 24, 17-24), habemos de percorrer, como Igrexa diocesana, á luz do Señor.

Somos convocados a ser e vivir como Pobo de Deus en camiño, sen abstraccións, encarnados nos rostros e vidas dos nosos pobos e cidades, coas súas xentes que os habitan cos seus traballos e esperanzas, cos seus esforzos e feridas, labrando terra e sucando o mar cara a un horizonte que, en ocasións, aparece esvaeado, no que habemos de alumar aquela luz da fe suficiente para camiñar, sementar aquela esperanza que nos pon en pé e fortalecer aquela caridade que nin cansa nin se cansa. Todo iso só ten un nome: un mesmo Señor, un mesmo Deus, un mesmo e único Espírito (cf. 1Cor 12, 5-6.11).

Señor, nós somos o barro e ti es o oleiro, pois obra das túas mans somos todos nós
(Is 64, 7)

Só en Cristo que é o camiño, *hodos*, (e tamén a verdade e a vida) podemos ser verdadeiramente *synodoi*, compañeiros de camiño. Como di san Ignacio de Antioquía, "somos compañeiros de viaxe en virtude da dignidade bautismal e da amizade con

Cristo" (*Aos Efesios*). Só desde Cristo e con Cristo seremos unha Igrexa verdadeiramente sinodal, sen imposturas nin abusos retóricos das expresións: "Unha Igrexa sinodal é unha Igrexa de escoita, coa conciencia de que escoitar «é máis que oír». É unha escoita recíproca na cal cada un ten algo que aprender. Pobo fiel, colexio episcopal, Bispo de Roma: un en escoita dos outros; e todos en escoita do Espírito Santo, o «Espírito de verdade» (Xn 14,17), para coñecer o que el «di ás Igrexas» (Ap 2,7)"¹.

Aos dez anos da publicación da exhortación apostólica *Evangelii Gaudium* (=EG) do papa Francisco fagamos nosas as súas palabras: "Soño cunha opción misioneira capaz de transformalo todo, para que os costumes, os estilos, os horarios, a linguaxe e toda estrutura eclesial convértase nun leito adecuado para a evanxelización do mundo actual máis que para a autopreservación. A reforma de estruturas que esixe a conversión pastoral só pode entenderse neste sentido: procurar que todas elas vólvanse máis misioneras, que a pastoral ordinaria en todas as súas instancias sexa máis expansiva e aberta, que coloque aos axentes pastorais en constante actitude de saída e favoreza así a resposta positiva de todos aqueles a quen Xesús convoca á súa amizade" (EG 24).

Como deixar atrás os refuxios das rutinas que nos acomodan ou os fundamentalismos de calquera signo que nos atrincheiran e cégannos. O Sínodo Diocesano de 2016-2017 trazou un camiño que debemos retomar sen dilación. Non é momento de queixas, de resentimentos, de renderse, senón de preguntarnos se estamos dispostos a mirar o futuro en clave de Evanxeo, evitando caer no pesimismo estéril dos profetas de calamidades, incapaces de ver nas crises e dificultades desafíos para medrar (EG 84). Exprésase en queixumes e "habriaqueísmos" que adoitan ir unidos á rutina e ao conformismo que afianza unha mera pastoral de mantemento (EG 96). É a actitude de quen só ve o negativo, cun certo complexo vitimista, e a súa palabra é a queixa permanente e a conciencia de derrota (EG 85). Queixas que xeralmente se dirixen aos "outros" para xustificar a propia indolencia e o quedar no de "sempre se fixo así". Por iso, é necesario "ser audaces e creativos nesta tarefa de repensar os obxectivos, as estruturas, o estilo e os métodos evanxelizadores das propias comunidades. Unha

---

¹ Francisco, *Discurso en la Conmemoración del 50 aniversario de la Institución del Sínodo de los Obispos* (Roma 2015).

postulación dos fins sen unha adecuada procura comunitaria dos medios para alcanzalos está condenada a converterse en mera fantasía” (EG 33).

No deserto preparádelle un camiño ao Señor (Is 40, 3)

É Advento. Hai que abrir camiño no deserto do noso individualismo, no dos medos e inseguridades que nos paralizan. Hai que achandar os camiños que non conducen ao encontro de todos, aos de distinta cultura, raza ou relixión, amigos e inimigos. Hai que derrubar todas as barreiras, as montañas de “obxeccións razoables” baixo as que atrincheiramos a nosa vida.

Por que non descubrir o tempo presente da nosa Igrexa diocesana como un novo *kairós*? A crise actual, que abarca todas as dimensións da persoa e a sociedade, non é só afundimento ou catástrofe; é tamén unha situación de cambio e decisión. Toda crise é un reto, unha oportunidade que Deus ofrécenos para sacarlle partido. No medio da desertificación espiritual que vive o noso mundo habemos de descubrir a alegría e o entusiasmo de crer e aproveitar o tempo de deserto para redescubrir o que é esencial. Evanxelizarse non é facer proselitismo nin ter mil argumentos para convencer, senón propoñer, con optimismo e naturalidade, a Xesús Cristo como a razón da nosa existencia. Isto require unha fe viva que nos leva a confiar máis en Deus que nas nosas forzas e asumir as nosas debilidades e limitacións.

Desde a realidade da nosa Igrexa diocesana, coas súas fortalezas e debilidades, debemos trazar un camiño que vaia perfilando, sen dilacións e con realismo, o horizonte dunha nova etapa pastoral: os procesos persoais e comunitarios son lentos, e só teñen lugar se damos a primacía ao Espírito que nos move. Temos que avanzar por un camiño de conversión pastoral e misioneira, que non pode deixar as cousas como están (cf. EG 25). Un camiño ao que estamos convocados todos os bautizados, pois en todos “actúa a forza santificadora do Espírito que impulsa a evanxelizarse” (EG 119): “Todo cristián é misionero na medida en que se atopou co amor de Deus en Cristo Xesús; xa non dicimos que somos «discípulos» e «misioneiros», senón que somos sempre «discípulos misioneiros»” (EG 120). Non podemos esquecer que “todos son corresponsables da vida e da misión da comunidade e todos son chamados a obrar segundo a lei da mutua

solidariedade no respecto dos específicos ministerios e carismas, en canto cada un deles recibe a súa enerxía do único Señor (cfr. 1 Cor 15,45)”².

Na nosa extensa xeografía diocesana, con 1070 parroquias, sumado á idade e escaseza dos sacerdotes, e dos axentes de pastoral en xeral, é necesario e urxente configurar unha nova distribución territorial e estrutural de toda a pastoral diocesana que reflecta unha nova relación entre os fieis e o territorio. O uso de denominacións como unidades pastorais e zonas pastorais non son un mero cambio de nomenclatura no que deba consistir a solución aos múltiples problemas e retos que debemos afrontar nas nosas parroquias e arciprestados.

No centro deste inaprazable proceso de renovación está a esixencia de reavivar e establecer aquelas estruturas a través das cales se mostre e revitalice a común vocación bautismal de ser discípulos misioneiros por parte de todos os que formamos esta comunidade diocesana: bispo, sacerdotes, laicos e vida consagrada. É preciso que o Consello Diocesano de Pastoral, o Consello Presbiteral, o Colexio de Consultores, o Consello de Asuntos Económicos sexan organismos operativos ao servizo da vida sinodal na diocese; e igualmente nas parroquias e unidades de pastoral han de poñerse en marcha, alí onde non estean constituídos, os Consellos de Pastoral e de Asuntos Económicos, como expresión e leito da corresponsabilidade e a comunión eclesial³.

Temos por diante un cambio de mentalidade que non será fácil de asumir, porque supón romper con esquemas e inercias aprendidas e cristalizadas. En primeiro lugar, esíxenos a todos estar dispostos a un traballo en común, fronte á tentación de facer das nosas parroquias illas pastorais; en segundo lugar, pídenos estar dispostos a entender a responsabilidade como corresponsabilidade, pasando do único liderado sacerdotal a un liderado compartido, xerando equipos pastorais formados por sacerdotes, diáconos, relixiosos e laicos, que asuman o acompañamento e animación pastoral das comunidades en clave misioneira. En terceiro lugar, todos habemos de facer o esforzo de comprender a nova situación, non como o quedarnos sen o párroco que sempre tivemos, senón como unha aposta pola proximidade na que habemos de

---

² Comisión Teolóxica Internacional, *La sinodalidad en la vida y misión de la Iglesia* (Roma 2018), nº 22. Cf. nº 70.

³ Comisión Teolóxica Internacional, *La sinodalidad ...*, nº 80-84.

configurar cada comunidade como unha familia de familias na que toda acción pastoral (anuncio, celebración e caridade) compártese, desde unha sinodalidade vivida, nun discernimento á luz da Palabra e na institución dos ministerios laicais (lectorado, acolitado e catequista) ao servizo da vida e a misión das comunidades cristiás, como froito e expresión da corresponsabilidade eclesial.

Somos realistas ante un cambio estrutural deste calado, porque, evidentemente, non podemos pensar, inxenuamente, que con trazar nun mapa esta nova configuración diocesana témolo todo feito. Un cambio estrutural comeza coa conversión persoal para que xeremos, en actitudes e xestos, unha nova cultura eclesial e misioneira na que se patentice o porqué, a razón de ser Igrexa: evangelizar. A estrutura pastoral diocesana non cambiará verdadeiramente só substituíndo unhas realidades por outras senón nos preguntamos sinceramente pola motivación que nos anima. Sexamos unha comunidade diocesana convencida que “evangelizar constitúe, en efecto, a ledicia e vocación propia da Igrexa, a súa identidade máis profunda” (EN 14), e que asume a “opción misioneira” á que nos convida o papa Francisco para transformar enteiramente a nosa pastoral (cf. EG 27).

Mándame anunciar a boa nova aos pobres (Is 61, 1)

En toda renovación eclesial, o primeiro anuncio ou *kerygma* debe ocupar o centro da actividade evangelizadora. Como di o papa Francisco, o *kerigma* é “o lume do Espírito que se doa en forma de linguas e fainos crer en Xesús Cristo, que coa súa morte e resurrección revélanos e comunícanos a misericordia infinita do Pai... É o primeiro nun sentido cualitativo, porque é o anuncio principal, ese que sempre hai que volver escoitar de diversas maneiras e ese que sempre hai que volver anunciar” (EG 164). É preciso insistir na necesidade pastoral do primeiro anuncio cunhas características determinadas: “que exprese o amor salvífico de Dios previo á obrigação moral e relixiosa, que non impoña a verdade e que apele á liberdade, que posúa unhas notas de alegría, estímulo, vitalidade, e unha integralidade harmoniosa que non reduza a predicación a unhas poucas doutrinas ás veces máis filosóficas que evanxélicas. Isto esixe ao evangelizador certas actitudes que axudan a acoller mellor o anuncio: proximidade, apertura ao diálogo, paciencia, acollida cordial que non condena” (EG 165).

Xunto á centralidade do primeiro anuncio, debe ir a necesidade de elaborar un novo Directorio diocesano de Pastoral da Iniciación Cristiá. Ata non fai moito, a fe podíase dar por suposta como algo natural porque estaba sinxelamente presente como parte da vida. Hoxe resulta natural o contrario. Esta nova situación obriga a pasar do herdado á proposta. A Iniciación Cristiá é a expresión máis significativa da misión maternal da Igrexa ao procrear á vida aos fillos de Deus; contribúe á renovación da nosa Igrexa diocesana, despois de que os novos cristiáns renacidos pola fe e a graza dos sacramentos son o mellor principio para o crecemento e rexuvenecemento das comunidades e parroquias. Agora ben, esta misión maternal da Igrexa realízase con frecuencia con moitas limitacións, provenientes en parte da falta de vigor no sentido eclesial, fraternal e misionero á vez, das propias comunidades cristiás, e tamén do ámbito das familias, que acusan os efectos da ruptura entre a fe e a vida, do enfraquecemento do compromiso cristián e da práctica sacramental, e pola crise da dimensión vocacional da nosa fe, que ten como xénese o sacramento do bautismo e como horizonte a chamada á santidad vivida na vocación laical, sacerdotal e consagrada⁴.

Desde esta situación, e cunha adecuada dose de realismo, sabemos que “a Iniciación Cristiá non se pode reducir a un simple proceso de ensino e de formación doutrinal, senón que ha de ser considerada unha realidade que implica a toda a persoa, a cal ha de asumir existencialmente a súa condición de fillo de Deus no Fillo Xesús Cristo, abandonando o seu anterior modo de vivir, mentres realiza a aprendizaxe da vida cristiá e entra gozosamente na comunión da Igrexa, para ser nela adorador do Pai e testemuña do Deus vivo”. Para iso, é preciso “facer do proceso de Iniciación Cristiá unha verdadeira introdución experiencial á totalidade da vida de fe creando espazos e propostas concretas para o primeiro anuncio e para a reconsideración da Iniciación Cristiá en clave catecumenal”⁵. Unha Iniciación Cristiá que poña en acción o Evanxeo e

---

⁴ Conferencia Episcopal Española, *La Iniciación Cristiana. Reflexiones y orientaciones* (Madrid 1998) nº 62.

⁵ Conferencia Episcopal Española, *La Iniciación cristiana...*, nº 18-19.

que precisa dunha catequese que conecte a acción misioneira, que chama á fe, coa acción pastoral, que a alimenta continuamente⁶.

Co novo Directorio preténdese situar debidamente a Iniciación Cristiá no dinamismo evangelizador e comunitario das parroquias, tendo presente a pluralidade de situacións. Por iso, habemos de facer unha opción polos itinerarios, que responderán aos diversos casos iniciáticos, e polos procesos, polos cales os itinerarios se articulan e realizan de maneira concreta. Os itinerarios farán referencia aos diversos camiños cos cales se inicia ás persoas segundo as situacións concretas.

Camiñemos na nosa Igrexa diocesana á luz do Señor (Is 2,5) para ser unha escola de comunión na que aprendamos a acoller a diversidade como un don de Deus (NMI 43), e así anunciar, celebrar e vivir a fe corresponsablemente; unha Igrexa na comunión sexa fonte de alegría que nos permita testemuñar o que cremos e celebramos: o amor entrañable e misericordioso de Deus; unha Igrexa na que a comunión vivida débenos levar a superar os individualismos e o pesimismo para asumir con gozo os criterios diocesanos na vida pastoral, apostar polo traballo en común, sen que iso anule a singularidade de cada comunidade e de cada fiel cristián.

Superemos rutinas que paralizan e discursos que desgastan os ánimos e pechan os oídos do corazón. Son tempos de oportunidade e de compromiso, de poñerse a traballar arreo. Aprender a gramática da simplicidade, e non instalarnos no reino da retórica (EG 232), acoller o ritmo da espera, acompañar aos desesperados, recuperar as entrañas de misericordia, ir buscar o hóspede.

O camiño polo que debemos saír e seguir: levar a todos a vida nova de Xesús Cristo, Fillo de Deus e Salvador. Para que isto suceda, afastados dunha pura cosmética, Xesús ten que ser o centro vital e real desta comunidade diocesana, dos seus evangelizadores, como diría san Paulo, “ata que Cristo fórmese en vós” (Gal 4, 19). Non se trata de identificarnos cunha causa, senón deixarnos seducir pola súa persoa, establecer con el unha relación persoal e comunitaria de maior calidade, de máis

---

⁶ Pontificio Consejo para la Promoción de la Nueva Evangelización, *Directorio para la catequesis* (Roma 2020) nº 69.

verdade e máis fidelidade, para que resplandeza “a beleza do amor salvífico de Deus manifestado en Xesús Cristo morto e resucitado” (EG 36).

Porque queremos que Deus sexa o primeiro e o centro da nosa vida convidovos a vivir o vindeiro 2024 como o Ano da Oración que o papa Francisco convocou como preparación do Xubileu Romano 2025. Necesitamos recuperar o desexo de estar co Señor: fronte ás urxencias cotiás, debemos deternos nunha oración de escoita da Palabra que nos leve á acción (cf. EG 262). Na oración persoal e comunitaria o Espírito Santo transformará a nosa mente e corazón para levar á práctica a conversión pastoral que todos anhelamos. Convídoche a ser discípulo orante aos pés do Resucitado para que aqueles que non o coñecen atopen en ti un mestre de oración (cf. EG 266). Animo a que todas as nosas parroquias e comunidades sexan escolas de oración que faciliten o encontro real con Cristo vivo na Igrexa.

Esta é a razón de ser e de existir da Igrexa (cf. EN 14). Se nos deixamos levar de dúbidas e temores, seremos espectadores do seu estancamento infecundo (cf. EG 119). Sexamos actores da misteriosa fecundidade do Espírito (cf. EG 280). Como foi María Nosa Nai, como foi o Apóstolo Santiago. Que eles nos acompañen e procúrennos do Señor un *chover miudiño* de fe, esperanza e caridade.

+ Francisco José Prieto Fernández
Arcebispo de Santiago de Compostela
3 de decembro de 2023